

Complexul militar-industrial din regiunea transnistreană – amenințare la adresa securității Republicii Moldova

The Military-Industrial Complex in the Transnistrian Region: a Threat to the National Security of the Republic of Moldova

Profesor Dr. habilitat Svetlana CEBOTARI*

General div. (r) Dr. Ion COROPCEAN**

*Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative,
Universitatea de Stat din Moldova; Academia Militară „Alexandru cel Bun”
a Forțelor Armate, Chișinău, Republica Moldova

e-mail: svetlana.cebotari11@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0001-9073-104X>

**Agenția pentru Știință și Memorie Militară; Universitatea de Stat din Moldova,
Chișinău, Republica Moldova

e-mail: ion.coropcean@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0001-8793-4065>

Abstract

Prezentul articol analizează dimensiunile militară, politică și geopolitică ale complexului militar-industrial din regiunea transnistreană a Republicii Moldova, evidențiind impactul său destabilizator asupra arhitecturii de securitate a Republicii Moldova și a regiunii Europene de Sud-Est. De asemenea, articolul examinează evoluția istorică și activitatea actuală a unor întreprinderi industriale din regiunea transnistreană implicate în producerea și stocarea neautorizată de armament și muniții, precum și relevanța strategică a depozitului militar de la Cobasna, considerat unul dintre cele mai mari centre de stocare a munițiilor convenționale din Europa de Sud-Est. Astfel, cercetarea demonstrează că menținerea complexului militar-industrial și a stocurilor semnificative de muniții în regiunea transnistreană generează amenințări persistente la adresa securității Republicii Moldova, contribuind, totodată, la instabilitate regională și la riscuri sporite pentru securitatea europeană.

The military-industrial complex in the Transnistrian region of the Republic of Moldova, a territory outside the effective constitutional control of state authorities, constitutes a major risk factor to national security. This article analyzes the military, political, and geopolitical dimensions of this complex, highlighting its destabilizing impact on the security architecture of the Republic of Moldova and the South-Eastern European region. The article also examines the historic evolution and current activities of several industrial enterprises in the Transnistrian region involved in the unauthorized production and storage of weapons and ammunition, as well as the strategic relevance of the Cobasna military depot, considered one of the largest storage facilities for conventional ammunition in South-Eastern Europe. Thus, the research demonstrates that maintaining the military-industrial complex and significant ammunition stockpiles in the Transnistrian region generates persistent threats to the security of the Republic of Moldova, while also contributing to regional instability and increased risks to European security.

Cuvinte-cheie:

Transnistria; complex militar-industrial; securitate națională;
depozitul de la Cobasna; muniții; Federația Rusă; Republica Moldova.

Keywords:

*Transnistria; Military-Industrial Complex; National Security;
Cobasna Depot; Ammunition; Russian Federation; Republic of Moldova.*

Info articol

Primit: 22 ianuarie 2026; Evaluat: 2 februarie 2026; Acceptat: 2 martie 2026; Disponibil online: 8 aprilie 2026

Citare: Cebotari, S. și I. Coropcean. 2026. „Complexul militar-industrial din regiunea transnistreană – amenințare la adresa securității Republicii Moldova.” *Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”* 15(1): 41-61. <https://doi.org/10.53477/2065-8281-26-04>

Introducere

Problematika securității naționale a Republicii Moldova este influențată de existența conflictului nereglementat din regiunea transnistreană, conflict care continuă să genereze vulnerabilități structurale la nivel politic, militar, economic și societal. În acest context, complexul militar-industrial dezvoltat pe teritoriul regiunii transnistrene reprezintă un factor de risc major, insuficient analizat în literatura de specialitate, dar cu implicații directe asupra stabilității Republicii Moldova și securității regionale. Persistența unor capacități industriale cu profil militar, moștenite din perioada sovietică și adaptate noilor realități geopolitice, contribuie la menținerea unui dezechilibru de putere și la perpetuarea unui climat de insecuritate în proximitatea frontierelor Republicii Moldova.

Complexul militar-industrial din regiunea transnistreană se caracterizează printr-un grad ridicat de opacitate instituțională, prin lipsa controlului autorităților constituționale ale Republicii Moldova și conexiuni ambigue cu actori statali și nonstatali externi. Acesta include infrastructuri de producție, reparație și stocare de echipamente militare, precum și rețele economice subterane care pot facilita traficul ilicit de armament și de tehnologii cu dublă utilizare. În absența unui cadru juridic și politic funcțional de monitorizare internațională, aceste capacități industriale pot fi instrumentalizate atât în scopuri militare, cât și ca pârgă de presiune geopolitică, amplificând riscurile hibride la adresa securității Republicii Moldova.

Analiza complexului militar-industrial transnistrean ca amenințare la adresa securității naționale necesită o abordare interdisciplinară, care să integreze perspective din studiile de securitate, relații internaționale, economie politică și drept internațional. Această cercetare își propune să evidențieze rolul și funcționalitatea complexului în arhitectura de securitate regională, să identifice mecanismele prin care acesta subminează suveranitatea și capacitatea de apărare a Republicii Moldova și să contribuie la formularea unor politici publice și strategii de securitate fundamentate științific. Într-un context geopolitic marcat de instabilitate și de competiție strategică sporită în Europa de Est, investigarea acestui subiect devine nu doar relevantă, ci și imperativă pentru înțelegerea provocărilor actuale și viitoare la adresa statalității moldovenești.

În vederea elaborării prezentei cercetări privind complexul militar-industrial din regiunea transnistreană ca potențială amenințare la adresa securității Republicii Moldova, precum și pentru evidențierea principalelor repercusiuni pe care acesta le-ar putea genera asupra securității naționale, a fost utilizat un ansamblu coerent de metode generale și specifice de cercetare. Demersul metodologic adoptat urmărește explicarea modului și gradului în care complexul militar-industrial transnistrean se constituie într-un factor de risc, depășind abordările strict descriptive și orientând analiza către relații cauzale, mecanisme funcționale și efecte sistemice.

Examinarea complexului militar-industrial din perspectivă conceptuală și operațională a fost posibilă datorită utilizării *metodei analizei și deducției*, care a

facilitat identificarea principalelor dimensiuni ale amenințării la adresa securității Republicii Moldova. Analiza se fundamentează pe un cadru teoretic interdisciplinar, situat la intersecția studiilor de securitate, economiei politice critice și relațiilor internaționale, ceea ce a făcut posibilă clarificarea reperelor conceptuale asociate noțiunii de complex militar-industrial. Acest cadru interpretativ permite înțelegerea fenomenului transnistrean nu doar ca un ansamblu de capacități de producție sau de stocare de armament, ci și ca o rețea politico-economică informală, integrată într-un sistem regional de influență și control.

Analiza documentară constituie principala metodă de colectare a datelor și vizează studii academice relevante, surse deschise de informații (open-source intelligence – OSINT), rapoarte ale organizațiilor internaționale, precum și materiale de presă cu caracter investigativ. În completare, analiza calitativă de conținut este aplicată pentru identificarea narațiunilor strategice și a discursurilor de securitate asociate complexului militar-industrial transnistrean, permițând extragerea sensurilor latente din surse oficiale și neoficiale și evidențierea modalităților prin care acest fenomen este legitimat, minimalizat sau instrumentalizat în plan politic și mediatic. De asemenea, cercetarea a integrat *analiza comparativă diacronică*, urmărind evoluția infrastructurii industrial-militare din regiune, în raport cu transformările geopolitice postsovietice și cu dinamica conflictului înghețat din Republica Moldova. Prin corelarea datelor istorice cu informațiile recente, a fost posibilă formularea unor inferențe plauzibile privind funcția actuală a acestui complex și impactul său asupra securității regionale.

Studiul de caz reprezintă o componentă esențială a cercetării, facilitând analiza aprofundată a repercusiunilor complexului militar-industrial din regiunea transnistreană asupra securității Republicii Moldova. Această metodă a permis examinarea interacțiunii dintre factorii militari, economici și politici într-un spațiu separatist susținut extern, incluzând sub-cazuri relevante, precum infrastructura militară moștenită din perioada sovietică și existența întreprinderilor cu profil militar sau dual. Pentru evaluarea impactului asupra securității naționale, a fost utilizată *analiza de risc*, structurată pe trei dimensiuni principale: probabilitatea manifestării amenințării, capacitatea sa distructivă sau destabilizatoare și gradul de control exercitat de autoritățile constituționale ale Republicii Moldova. Această abordare metodologică permite tranziția de la constatări descriptive la formularea unor concluzii cu relevanță strategică.

Având în vedere faptul că, în literatura științifică din Republica Moldova, nu există încă cercetări comprehensive dedicate analizei complexului militar-industrial din regiunea transnistreană ca amenințare la adresa securității statului, a fost aplicată și *metoda webgrafică*. Aceasta a oferit posibilitatea examinării subiectului la nivel atât teoretic, cât și practic prin valorificarea surselor disponibile pe platforme online relevante, contribuind la o înțelegere mai amplă și actualizată a problematicii investigate.

Totodată, utilizarea *metodei fenomenologice* a permis analizarea dimensiunilor esențiale ale fenomenului studiat, facilitând investigarea experiențelor, percepțiilor

și structurilor de semnificație, asociate complexului militar-industrial transnistrean. În contextul emergenței războiului din Ucraina, declanșat de invazia Federației Ruse, problematica securității regionale a recăpătat o importanță sporită, readucând în prim plan necesitatea reevaluării rolului complexului militar-industrial din regiunea transnistreană. În acest sens, metoda istorică a făcut posibilă analiza condițiilor specifice de constituire și de evoluție a acestui complex, oferind o perspectivă diacronică asupra transformărilor sale și asupra implicațiilor la nivelul securității Republicii Moldova.

Pornind de la faptul că Federația Rusă ascunde anumite date sau oferă informații eronate cu referire la complexul militar-industrial din zona transnistreană, metodologia la care s-a recurs în procesul de elaborare a articolului a fost una preponderent calitativă, de tip inductiv, combinând analiza critică a surselor deschise cu triangularea informațională și cu evaluarea comparativă a declarațiilor oficiale și alternative. Metodologia adoptată oferă un cadru coerent pentru analiza complexului militar-industrial din regiunea transnistreană a Republicii Moldova și contribuie la dezvoltarea cercetării de securitate în context est-european. Prin integrarea mai multor metode calitative, studiul asigură o abordare comprehensivă și riguroasă a fenomenului analizat.

„Complexul militar-industrial” – abordare conceptual-teoretică

Pentru o mai bună comprehensiune a problemei cu referire la complexul militar-industrial din zona transnistreană a Republicii Moldova, se impune necesitatea clarificării semnificației conceptului de „complex militar-industrial” (CMI). Sintagma de „complex militar-industrial” a fost folosit de către președintele SUA Dwight D. Eisenhower în discursul său de rămas-bun, din 17 ianuarie 1961 ([Britanica 2025](#)). Eisenhower a avertizat că Statele Unite trebuie „să se ferească de dobândirea unei influențe nejustificate (...) de către complexul militar-industrial” ([National Archives 1961](#)). Conform poziției lui Eisenhower, „complexul militar-industrial” tinde să promoveze politici care ar putea să nu fie în interesul țării (cum ar fi participarea la cursa înarmării nucleare) și considera că influența crescândă a complexului militar-industrial, în cazul în care nu este supusă controlului, ar putea submina democrația americană ([Reaching critical will 2025](#)).

Deși lui Eisenhower i se atribuie această sintagmă ([Oxford 2001](#), 82), iar mulți cercetători au considerat fenomenul ca fiind nou, particularități care ar caracteriza „complexul militar-industrial” intern și internațional pot fi întâlnite anterior discursului său de referință. Sintagma de „complex militar-industrial” a fost utilizată pentru prima dată de către C.W. Mills în 1956 ([Mintz 1985](#)), iar elemente ale complexului militar-industrial pot fi regăsite de-a lungul istoriei războaielor, încă de la începuturile civilizației. Așa după cum arată Keith Nelson în lucrarea sa, tradițiile constitutive ale „complexului militar-industrial”, „care fac responsabil pentru război conducătorul, soldatul și comerciantul, își urmăresc căile separate de-a lungul

multor secole”. Totuși, putem identifica primele rădăcini reale ale complexului militar-industrial dezvoltându-se în Statele Unite ale Americii la sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea ([Salisbury 2024](#), 14-21).

Sintagma de „complex militar-industrial” se poate referi și la amplasarea fizică a producției militare. Cheltuielile militare creează concentrări spațiale de antreprenori principali, subcontractanți, consultanți, universități, muncitori calificați și instalații guvernamentale, toate fiind dedicate cercetării și dezvoltării sau fabricării de sisteme și tehnologii militare. Printre exemple, se numără complexul aerospațial din sudul Californiei, complexul de construcții navale de pe coasta de sud a Coreei de Sud și complexul izolat de cercetare militară Akademgorodok din Siberia. Guvernele naționale au creat adesea astfel de complexe în locații fără un istoric de producție industrială prin garantarea migrațiilor masive de forță de muncă calificată, iar zonele au ajuns să semene cu orașele companiilor care ofereau nu numai locuri de muncă, ci și locuințe, asistență medicală și școli lucrătorilor și familiilor acestora. În timpul Războiului Rece, CMI a constituit un important centru de putere, iar astăzi, puterea sa este mai mare, acesta făcând legătura dintre armată și industria care fabrică echipamente militare. Koistinen susține că CMI este un proces recunoscut prin care mai multe instituții, în special armata și întreprinderile comerciale, colaborează pentru a furniza statului capacitățile operaționale necesare războiului ([Koistinen 1980](#), 1).

În lucrarea „*Delta Puterii*”, Alex Roland prezintă istoria cuprinzătoare a CMI din 1961, Războiul Rece și războiul împotriva terorismului, până în prezent. Roland susține că CMI este acum semnificativ diferit față de cum era atunci când Eisenhower avertiza asupra pericolelor sale, exercitând încă o influență semnificativă, dar diminuată, asupra vieții americane. Concentrându-se în mod atent asupra celor trei decenii de la sfârșitul Războiului Rece în 1991, Roland explică modul în care lipsa de coeziune, schimbările rapide și contingenta istorică au transformat instituțiile și infrastructura militar-industrială a Americii. Roland abordează cinci domenii critice ale transformării: relațiile civil-militare, relațiile dintre industrie și stat, dintre agențiile guvernamentale, dintre comunitățile tehnico-științifice și stat și dintre tehnologie și societate ([Roland 2001](#)). Esența oricărei definiții cu referire la conceptul de „complex militar-industrial” presupune existența unei baze industriale de apărare puternice, în jurul căreia se pot coagula interesele unui stat. CMI devine o structură autogeneratoare (agenție) care întruchipează interesele diferitelor grupuri din societate. Puterea intereselor stabilite și competiția lor pentru resurse conduc la presiuni interne pentru creșterea cheltuielilor militare, în timp ce amenințările externe sunt adesea exagerate pentru a oferi justificarea necesară ([Dunne și Sköns 2009](#)).

De la discursul lui Eisenhower, sintagma „complex militar-industrial” a căpătat multiple forme. Contextul Războiului din Vietnam a adăugat propria sa nuanță definițiilor apărute în timpul și ulterior acestei perioade, iar sfârșitul Războiului Rece și începutul „războiului global împotriva terorismului” au dus la noi schimbări de sens. Sintagma este însă aproape întotdeauna folosită peiorativ și servește ca

instrument util în discuțiile multor autori referitoare la tendințele mai largi. Nu există analize imparțiale ale complexului militar-industrial – fiecare abordare conține o critică sau o serie de critici, iar prin acestea, trebuie să discernem dezvoltarea conceptului în timp. Complexul militar-industrial este, după cum spune James Ledbetter, „o petecă retorică Rorschach – sensul depinde de ochiul celui care privește” (Salisbury 2024, 14). Imaginea este complicată și de faptul că asocierea celor două cuvinte „complex industrial” a devenit o modalitate destul de uzată de a sugera că politica în orice domeniu a fost subminată de motivații de profit: în justiția penală, în sănătate și în multe altele.

Alte definiții cu referire la sintagma de „complex militar-industrial” sugerează că aceasta se referă la forțele armate și la toate afacerile și agențiile guvernamentale care le sprijină. Producătorii de arme și politicienii care acceptă donații de la acestea fac parte din complexul militar-industrial. O companie care produce arme contribuie la campania unui politician; după alegeri, acel legislator mărește finanțarea pentru armată, care cumpără tancuri, arme și muniție de la companie (Vocabulary 2025). Complexul militar-industrial, inițial considerat un fenomen exclusiv american al Războiului Rece, a fost adaptat pentru a dezvolta și a produce tehnologii militare la nivelul amenințării existențiale, percepute ca fiind reprezentate de Uniunea Sovietică. Relație informală, dar robustă, între armată și industrie, complexul militaro-industrial a urmărit și a câștigat o cursă a dezvoltării tehnologice.

Astfel, pornind de la aceste accepțiuni, putem constata că CMI se referă la relația dintre armata unei țări, guvernul acesteia și industria de apărare care furnizează arme și servicii. Acest concept evidențiază modul în care aceste entități lucrează împreună, influențând politicile naționale și prioritățile economice, în special în perioadele de implicare militară intensificată. Complexul militar-industrial a devenit un factor semnificativ în modelarea politicii externe și interne a SUA în timpul Războiului Rece și continuă să joace un rol în guvernarea contemporană (Fiveable 2025).

Complexul militar-industrial din regiunea transnistreană

Problematika securității Republicii Moldova nu poate fi examinată în mod riguros fără integrarea dimensiunii transnistrene, un teritoriu care, de peste trei decenii, se află în afara controlului efectiv al autorităților constituționale. Teritoriul unității administrativ-teritoriale, situate în stânga Nistrului, acoperă aproximativ 4.000 km², reprezentând circa 12% din suprafața totală a Republicii Moldova. Din punct de vedere factual, entitatea autoproclamată „Republica Moldovenească Nistreană” nu se suprapune integral peste regiunea transnistreană, întrucât șase comune aflate la est de râul Nistru – Cocieri, Molovata Nouă, Corjova, Coșnița, Pârâta și Doroțcaia – se află sub jurisdicția autorităților constituționale ale Republicii Moldova. În același timp, administrația de facto de la Tiraspol exercită controlul asupra municipiului Bender (inclusiv localitatea Proteagailovca), precum și asupra comunelor Gâsca și Chițcani, care se află la vest de râul Nistru. Totodată, raionul Dubăsari este

divizat administrativ în două entități distincte: una aflată sub autoritatea regimului constituțional de la Chișinău și cealaltă subordonată administrației separatiste de la Tiraspol (Țăranu 2024, 182).

Această configurație teritorial-administrativă fragmentată nu numai că are implicații politico-juridice, ci este și strâns corelată cu moștenirea și persistența complexului militar-industrial din regiune. În perioada sovietică, spațiul transnistrean a fost conceput ca un nod strategic al industriei de apărare, concentrând unități de producție militară, infrastructură logistică și capacități de depozitare a armamentului, amplasate deliberat în proximitatea axelor de transport și a frontierei de vest a Uniunii Sovietice. După destrămarea URSS, aceste capacități nu au fost dezafectate integral, ci au constituit unul dintre pilonii materiali ai consolidării regimului separatist, oferindu-i atât resurse economice, cât și instrumente de coerciție. Întreprinderile complexului militar-industrial sunt amplasate în stânga Nistrului, în orașele Tiraspol și Râbnita (vezi *Figura 1*). Controlul exercitat de administrația de facto de la Tiraspol asupra unor localități-cheie din dreapta Nistrului, precum municipiul Bender, trebuie interpretat și prin prisma importanței lor strategice în arhitectura fostului complex militar-industrial, acestea asigurând acces la infrastructura critică, la căile de comunicație și la obiectivele industriale cu potențial dual (civil-militar).

În acest context, deși conflictul armat de pe Nistru a fost încheiat formal în anul 1992, efectele sale structurale nu pot fi dissociate de logica securitară și industrială moștenită din perioada sovietică, care continuă să modeleze raporturile de putere la nivel local și să condiționeze, în mod semnificativ, perspectivele procesului de reintegrare

Figura 1 Principalele locații ale complexului militar-industrial al regiunii transnistrene

Sursa: în baza cercetărilor elaborate de către autori

statală. Unul dintre cele mai sensibile și persistente elemente ale acestei moșteniri îl constituie existența unui complex militar-industrial derivat din infrastructura strategică a fostei Uniuni Sovietice. Acest complex nu reprezintă o simplă relicvă istorică, ci o realitate funcțională cu potențial destabilizator semnificativ. Prezența depozitelor de muniții de la Cobasna, a capacităților industriale destinate producerii și reparării armamentului, precum și a rețelelor economice paralele asociate acestora transformă regiunea transnistreană într-un vector de insecuritate nu doar pentru Republica Moldova, ci și pentru spațiul mai larg al Europei de Sud-Est. De-a lungul timpului, aceste resurse au fost instrumentalizate atât politic, cât și economic, servind drept mecanisme de presiune strategică, factori de destabilizare și potențiale surse ale unui conflict latent cu implicații regionale.

Literatura de specialitate și rapoartele organizațiilor internaționale converg în evaluarea infrastructurii militare transnistrene ca risc major de securitate. Astfel, Peterka-Benton ([Peterka-Benton 2012](#)) subliniază rolul tradițional al regiunii de nod în rețelele de trafic ilegal de armament ușor, în timp ce analiza realizată de Global Initiative ([Global Initiative 2024](#)) indică o reactivare a fluxurilor ilicite de arme, în contextul declanșării războiului din Ucraina, fapt care readuce regiunea transnistreană în prim planul ecuației de securitate regională.

În aceeași logică analitică, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa ([OSCE 2024](#)) a semnalat în mod repetat vulnerabilitățile structurale existente și necesitatea consolidării capacităților instituționale ale Republicii Moldova în gestionarea riscurilor asociate proliferării armelor de calibru mic și a armamentului ușor. Complementar, presa internațională de prestigiu, ca, de exemplu, Financial Times ([Financial Times 2025](#)), a evidențiat dimensiunea geopolitică a problematicii, relevând modul în care infrastructura militară a regiunii transnistrene este folosită ca instrument de presiune externă în cadrul competiției strategice regionale.

Privită din această perspectivă, regiunea transnistreană depășește statutul unei simple probleme locale, configurându-se drept un element constitutiv al unui puzzle geopolitic mai amplu, în cadrul căruia criminalitatea organizată, traficul ilicit de armament și interesele politice externe se intersectează și se potențează reciproc. Amenințarea generată de complexul militar-industrial transnistrean poate fi conceptualizată prin intermediul mai multor mecanisme interconectate:

Producerea și repararea ilegală a armamentului – Capacitățile industriale moștenite din perioada sovietică, deși semnificativ reduse, în raport cu nivelul lor inițial, continuă să permită producerea la scară limitată, modernizarea și recondiționarea armelor de calibru mic. Această realitate menține regiunea într-o zonă de risc constant, favorizând integrarea sa în circuite ilicite de armament și alimentarea piețelor ilegale regionale.

Depozitele de muniții – Complexul de depozitare de la Cobasna, care adăpostește zeci de mii de tone de muniții convenționale, constituie un factor de insecuritate

permanentă. Riscurile asociate sunt multiple: de la potențiale deturnări ale stocurilor către rețele de trafic ilegal, până la amenințări de ordin ecologic și tehnogen, generate de degradarea munițiilor expirate și de posibilitatea unor incidente cu impact major.

Rețelele de contrabandă și economia paralelă – Regiunea transnistreană este caracterizată de existența unor fluxuri economice informale și a unei economii „gri”, care facilitează inclusiv traficul de armament. Aceste rețele contribuie la consolidarea unor relații de dependență politică și financiară, perpetuează practicile de corupție și subminează capacitatea Republicii Moldova de a exercita un control efectiv asupra propriului spațiu de securitate.

Politizarea infrastructurii militare – Complexul militar-industrial transnistrean nu constituie exclusiv o problemă de ordin tehnic sau securitar, acesta este profund ancorat într-o logică politică și geopolitică. Existența și menținerea acestuia funcționează ca un instrument de presiune hibridă, utilizat atât de regimul de facto de la Tiraspol, cât și de actori externi interesați, în special de Federația Rusă, în scopul influențării deciziilor politice ale Republicii Moldova și a menținerii unui grad ridicat de incertitudine strategică în regiune.

Impactul cumulativ al acestor amenințări se manifestă pe mai multe paliere interdependente. *La nivelul securității interne*, proliferarea și circulația armelor ilegale amplifică riscurile asociate criminalității organizate, subminează statul de drept și generează vulnerabilități sociale persistente. *În planul stabilității regionale*, existența și funcționarea canalelor de trafic pot contribui la alimentarea conflictelor armate din statele vecine, inclusiv a războiului din Ucraina, accentuând volatilitatea strategică a întregii regiuni a Mării Negre. *Din perspectiva imaginii internaționale*, asocierea Republicii Moldova cu existența unui potențial focar de trafic de armament și insecuritate militară afectează negativ parcursul său de integrare europeană și relațiile cu partenerii internaționali, erodând nivelul de încredere și diminuând disponibilitatea pentru cooperare aprofundată.

În esență, complexul militar-industrial din regiunea transnistreană se configurează drept o **amenințare sistemică**, cu implicații simultane la nivel intern și extern, care nu poate fi ignorată în cadrul analizelor contemporane privind securitatea europeană. Caracterul său multidimensional – militar, economic și politic – îl transformă într-un factor persistent de vulnerabilitate atât pentru Republica Moldova, cât și pentru arhitectura de securitate regională.

În vederea diminuării acestor riscuri, pot fi conturate mai multe direcții strategice de acțiune, adresate atât conducerii politice de la Chișinău, cât și organismelor și partenerilor internaționali implicați:

- *Inventarierea și monitorizarea internațională a armamentului* – implicarea activă a OSCE și a altor actori internaționali relevanți într-un proces transparent și verificabil de monitorizare a stocurilor de armament și muniții, cu accent pe depozitele sensibile din regiunea transnistreană;

- *Consolidarea controlului la frontieră* – implementarea unor mecanisme de cooperare operațională cu Uniunea Europeană, bazate pe tehnologii avansate de supraveghere, schimb de informații și sisteme integrate de inspecție, în vederea reducerii fluxurilor ilicite;
- *Control financiar și economic* – identificarea și blocarea canalelor de spălare a banilor proveniți din traficul de armament, concomitent cu limitarea funcționării economiei paralele din regiune, prin instrumente financiare, vamale și de reglementare;
- *Reformă legislativă și instituțională* – îmbunătățirea cadrului normativ național privind controlul exporturilor de armament și al bunurilor cu dublă utilizare, precum și înăsprirea sancțiunilor penale pentru implicarea în scheme ilegale, în conformitate cu standardele europene și internaționale;
- *Strategie de comunicare strategică și diplomatie publică* – expunerea sistematică pe plan internațional a activităților ilegale asociate complexului militar-industrial transnistrean, în scopul scoaterii în afara legii a structurilor de facto și mobilizării sprijinului politic și tehnic al partenerilor externi.

Prin urmare, complexul militar-industrial din regiunea transnistreană nu reprezintă o simplă relicvă a trecutului sovietic, ci o **realitate contemporană activă**, aflată la intersecția dintre dimensiunile militare, economice și politice ale insecurității. În absența unor mecanisme eficiente și coordonate de control și monitorizare, acesta continuă să funcționeze ca un focar major de instabilitate pentru Republica Moldova și pentru regiunea extinsă a Europei de Est.

Dincolo de dimensiunea strict militară, problematica analizată comportă o componentă profund umană și societală, întrucât securitatea cetățenilor, coeziunea socială și perspectiva integrării europene a Republicii Moldova sunt direct condiționate de modul în care această provocare complexă este gestionată. Impactul amenințărilor asociate complexului militar-industrial transnistrean se răsfrânge asupra stabilității interne și asupra capacității statului de a construi un mediu de securitate predictibil și compatibil cu standardele europene.

Soluțiile identificate nu sunt nici simple, nici unidimensionale, ele presupun un efort coordonat de cooperare internațională, dublat de o voință politică constantă și de perseverență instituțională pe termen lung. În acest context, analiza complexului militar-industrial transnistrean depășește cadrul unui demers pur academic, configurându-se drept o necesitate practică și strategică, esențială pentru protejarea securității naționale a Republicii Moldova și pentru consolidarea stabilității regionale în spațiul est-european.

Un aspect deosebit de relevant, care necesită o analiză aprofundată, îl constituie activitatea unor întreprinderi industriale situate în zona estică a Republicii Moldova. Printre cele mai cunoscute se numără întreprinderile „Pribor”, „Metalorucav”, „Kirov Electrical Appliances”, complexul industrial „Electromaș” din municipiul Tiraspol, precum și complexul industrial metalurgic și hidraulic din orașul Rîbnița. Aceste

entități economice, care, oficial, funcționau sub paravanul producerii de aparate electrice și de bunuri de uz casnic, au fost implicate, până la instituirea Misiunii Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina (EUBAM), în activități ilegale de producere a armamentului (Cebotari 2023, 122-127).

Datele disponibile indică faptul că gama armamentului fabricat ilegal în cadrul acestor complexe industriale era una diversificată, acoperind atât armament ușor, cât

TABEL nr. 1. Armamentul produs ilegal în regiunea transnistreană a Republicii Moldova

Categoria armamentului	Tip/Denumire	Calibru/ Caracteristici generale	Platformă/ Utilizare	Observații
Sisteme de lansare multiplă	Lansator multiplu (20 tuburi)	Nedivulgat	Vehicule ZIL-131, Ural-365	Produce clandestin; unele exportate
Lansatoare antitanc	SPIG-7	Antitanc	Portabil	Producție ilegală
Lansatoare antitanc	SPIG-9	Antitanc	Portabil / montabil	Producție ilegală
Mine	Mine de artilerie	82 mm, 120 mm	Artilerie	Fabricate ilegal
Lansatoare de mine	Katran	50 mm	Portabil	Producție clandestină
Arme individuale	Revolver PM	9 mm	Individual	Producție ilegală
Arme individuale	Revolver TT	7,62 mm	Individual	Producție ilegală
Arme individuale	Revolver PSM	5,45 mm	Individual	Producție ilegală
Arme de asalt	AK-47 Kalașnikov	7,62 / 5,45 mm	Infanterie	Variante multiple
Mitraliere	Mitralieră compactă	9 mm	Infanterie	Producție ilegală
Lansatoare de grenade	Pcela	-	Portabil	Comercializate ilegal
Lansatoare de grenade	Gnom	-	Portabil	Comercializate ilegal
Lansatoare de mine	Vasileok	Vasileok	Montabil	Unele vândute rebelilor
Lansatoare mobile	Duga	-	mobil	Producție ilegală
Lansatoare de grenade	NPGM-40	40 mm	Montare pe AKS-74	Producție ilegală
Mine antipersonal	PND	-	Terestru/ Înveliș din lemn	Producție ilegală
Lansatoare de grenade	GP-15	40 mm	Montare pe armă	Producție ilegală

Sursa: În baza cercetărilor efectuate de către autori (Sartori 2006).

și sisteme de armament mai complexe. Astfel, în zona transnistreană au fost produse clandestin arme, unele fiind comercializate ilegal în zone de conflict, precum Kosovo, Abhazia etc. (Sartori 2006). Tipurile de armament și muniții produse ilegal în regiunea transnistreană sunt prezentate în Tabelul nr. 1.

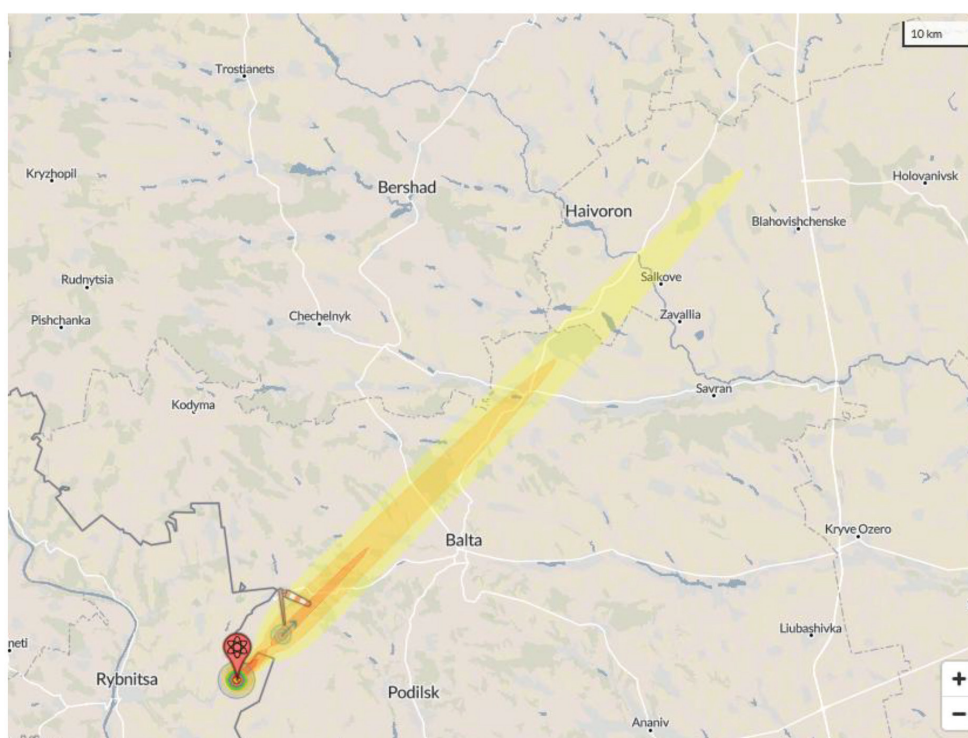
Aceste activități evidențiază existența unei infrastructuri industriale, capabile să susțină producția și distribuția ilegală de armament, cu implicații semnificative asupra securității regionale și internaționale. În acest context, un obiectiv de interes strategic major îl constituie depozitul militar de la Cobasna, situat în apropierea orașului Ribnița, în nordul regiunii transnistrene. Amplasat pe o suprafață de aproximativ 132 de hectare, acest depozit a reprezentat unul dintre cele mai mari centre de stocare a armamentului convențional și a munițiilor din spațiul postsovietic. Conform datelor disponibile, la Cobasna erau depozitate circa 42.000 de tone de armament, muniții și materiale de război provenind din perioada ex-sovietică. Localitatea Cobasna se află la o distanță de aproximativ doi kilometri de frontiera cu Ucraina, fapt care conferă acestui obiectiv o relevanță geopolitică și de securitate sporită.

Depozitul de muniții adăpostește, în principal, moștenirea de armament a fostei Armate a 14-a a Uniunii Sovietice, dar și cantități semnificative de echipamente militare, provenite din fosta Republică Democrată Germană și din Cehoslovacia. În prezent, peste 20.000 de tone de muniții sunt încă stocate în acest perimetru. În perioada sovietică, depozitul de la Cobasna era cunoscut sub denumirea de Depozitul nr. 1411 de muniții de artilerie, având statutul de arsenal strategic al Districtului Militar Sud-Vest al URSS. O parte semnificativă a munițiilor a fost transferată și tocată în această locație, în urma retragerii trupelor sovietice din statele Europei Centrale și de Est, inclusiv din fosta Republică Democrată Germană, din Cehoslovacia și din alte țări membre ale fostului Pact de la Varșovia (Cebotari 2023, 122-127). Importanța acestui depozit derivă nu doar din volumul considerabil al stocurilor militare, ci și din implicațiile sale asupra securității regionale, stabilității geopolitice și riscurilor asociate gestionării, conservării și eventualei neutralizări a unor cantități semnificative de muniții învechite (Digi24 2022).

Experți ai Academiei de Științe a Moldovei (AȘM) au realizat, încă din anul 2005, o serie de analize și de estimări bazate pe datele disponibile privind compoziția, starea și volumul munițiilor depozitate în regiunea din stânga Nistrului. Aceste evaluări au avut drept scop aprecierea potențialelor riscuri asociate degradării fizico-chimice a munițiilor stocate pe termen lung în depozitul militar de la Cobasna. Potrivit concluziilor formulate de specialiștii AȘM, în ipoteza unui proces avansat de degradare și producerii unei detonări necontrolate, energia degajată de o explozie ar putea atinge un nivel comparabil, din punctul de vedere al efectului distructiv, cu cel al unei explozii nucleare tactice. Mai precis, scenariile analizate indică faptul că o eventuală explozie a depozitului de la Cobasna ar putea fi echivalată, din perspectivă energetică, cu detonarea unei bombe nucleare de aproximativ 10 kilotone, similară celei lansate asupra orașului Hiroshima în anul 1945. Această analogie are un caracter strict comparativ și ilustrativ, fiind folosită exclusiv pentru a evidenția eventuala

amplare a efectelor unei detonări accidentale a munițiilor convenționale stocate, și nu pentru a sugera existența unor materiale nucleare în depozit. Totodată, evaluările respective subliniază gravitatea riscurilor asociate menținerii unor cantități masive de muniții învechite într-o zonă cu sensibilitate geopolitică ridicată și în proximitatea unor localități dens populate (Timpul 2020).

O eventuală detonare a depozitelor de muniții ar putea genera efecte distructive semnificative asupra mediului construit și asupra populației din zonele adiacente. Conform estimărilor experților, unda de șoc ar fi capabilă să provoace distrugerea structurilor din cărămidă și a construcțiilor din beton armat situate la o distanță de până la aproximativ 4-5 kilometri de epicentrul exploziei (vezi Figura 2).

Figura 2 Simularea efectelor detonării unei încărcături nucleare de 10 kt (explozie la sol) cu centrul Cobasna

Sursa: captură de ecran, realizată de autori, în baza aplicației de simulare a efectelor detonării (NUKEMAP), accesat la data de 27.01.2026.

Totodată, s-ar putea forma un crater cu o rază estimativă de circa 1,5 kilometri și cu o adâncime de până la 75 de metri, ceea ce ar indica un nivel extrem de ridicat al energiei degajate. În condițiile specifice zonei Cobasna, caracterizată preponderent printr-un cadru rural și un relief relativ deschis, efectele undei de șoc și ale vibrațiilor seismice induse ar putea fi resimțite pe o rază mult mai extinsă, de aproximativ 40-50 de kilometri, afectând inclusiv localități situate la distanțe considerabile, precum municipiul Orhei. Din această perspectivă, impactul general al unei asemenea explozii ar putea fi comparat, din punctul de vedere al efectelor structurale și geodinamice, cu cele produse de un cutremur cu magnitudinea cuprinsă între 7 și 7,5 grade pe scara Richter. Potrivit evaluărilor specialiștilor, o astfel de explozie

ar avea consecințe severe asupra populației civile și ar genera o catastrofă umanitară și ecologică de amploare în regiunea de nord-est a Republicii Moldova, cu efecte transfrontaliere semnificative asupra teritoriului Ucrainei. Suprafața afectată ar putea varia, conform diferitelor scenarii, între 500 și 3.000 de kilometri pătrați, în funcție de volumul munițiilor implicate și de condițiile fizico-geografice existente în momentul producerii evenimentului (Unimedia 2022).

Astfel, în cazul unui eventual scenariu de detonare accidentală sau deliberată, riscurile asociate nu se limitează la dimensiunea strict securitară, ci capătă un caracter complex, multidimensional, cu implicații majore pentru securitatea umană, stabilitatea regională și protecția mediului. Efectele unui eventual scenariu privind detonarea unei arme nucleare cu randamentul de 10 kt TNT sunt prezentate în Tabelul nr. 2.

TABEL nr. 2. Rezultatele simulării detonării unei arme nucleare cu randament de 10 kt TNT (explozie de suprafață) – depozitul de muniții Cobasna

Dimensiune analitică	Indicator	Parametri tehnici	Impact estimat/ Interpretare
Caracteristicile scenariului	Tip explozie	Explozie nucleară de suprafață	Favorizează contaminarea radioactivă a solului și precipitațiile radioactive extinse
	Randament	10 kilotone TNT	Comparabil cu arme nucleare tactice
	Condiții meteo (fallout)	Viteză vânt: 24 km/h	Extindere accentuată pe direcția vântului
Impact uman direct	Decese estimate	~650 de persoane	Majoritatea în zonele >5 psi și >500 rem
	Răniți estimați	~1.250 de persoane	Traumatism mecanic, arsuri, iradiere
	Populație expusă undei de șoc ușoare (1 psi)	4.513 persoane /24 h	Risc ridicat de răniri secundare
Efecte termice extreme	Raza bilei de foc	222 m	Distrugere totală a materiei organice
	Suprafața bilei de foc	0,15 km ²	Vaporizare completă
Unda de șoc — distrugeri severe	Suprapresiune	20 psi	Prag standard pentru distrugeri totale
	Raza afectată	469 m	Colaps structural al clădirilor din beton
	Suprafața afectată	0,69 km ²	Mortalitate apropiată de 100%
Unda de șoc — distrugeri moderate	Suprapresiune	5 psi	Prag pentru distrugeri urbane majore
	Raza afectată	0,99 km	Prăbușirea clădirilor rezidențiale
	Suprafața afectată	3,06 km ²	Răniri generalizate, incendii multiple

Dimensiune analitică	Indicator	Parametri tehnici	Impact estimat/ Interpretare
Unda de șoc - distrugerii ușoare	Suprapresiune	1 psi	Spargeri masive de geamuri
	Raza afectată	2,53 km	Leziuni secundare frecvente
	Suprafața afectată	20,2 km ²	Număr mare de răniți
Efecte radiologice acute	Doză letală (500 rem)	Expunere acută	Letalitate în ~30 de zile
	Raza afectată	1,25 km	Mortalitate ridicată
	Suprafața afectată	4,91 km ²	Risc oncologic ulterior (~15%)
Efecte termice asupra populației	Arsură grad III	≥8,44 cal/cm ²	Afectare integrală a pielii
	Raza afectată	1,41 km	Invaliditate permanentă
	Suprafața afectată	6,22 km ²	Necesită intervenții medicale majore
Precipitații radioactive (fallout)	Contur contaminare 1 rad/oră	98,7 km (lungime); 7,46 km (lățime)	Contaminare regională extinsă
	Suprafață afectată	~838 km ²	Impact transfrontalier
	Contur contaminare 10 rad/oră	62,7 km; 4,48 km	Doze periculoase pe termen scurt
	Suprafață afectată	~386 km ²	Restricții severe de acces
	Contur contaminare 100 rad/oră	26,6 km; 1,5 km	Doze extrem de periculoase
	Suprafața afectată	~104 km ²	Incompatibil cu locuirea
	Contur contaminare 1.000 rad/oră (stem fallout)	4,12 km; 0,82 km	Doar contaminare coloană
	Suprafața afectată	~5,29 km ²	Nu este reprezentat cartografic

Sursa: (NUKEMAP). Simulările au fost realizate cu ajutorul aplicației publice de modelare a efectelor detonării nucleare, utilizând parametri standardizați și scop exclusiv analitic.

Aceste date indică faptul că o detonare de tip nuclear, chiar și cu randament relativ redus, ar produce efecte sistematice disproporționate, afectând simultan securitatea umană, infrastructura critică, mediul și stabilitatea regională, depășind cu mult capacitățile de gestionare ale unui stat de dimensiunea Republicii Moldova. O asemenea eventualitate ar depăși capacitățile de răspuns ale autorităților locale și naționale, necesitând intervenții coordonate la nivel internațional, inclusiv în

domeniul managementului situațiilor de urgență, al asistenței umanitare și al evaluării daunelor ecologice pe termen lung. În acest sens, menținerea depozitelor de muniții din zona Cobasna reprezintă nu doar o moștenire materială a complexului militar-industrial sovietic, ci și un factor structural de vulnerabilitate, care accentuează caracterul înghețat al conflictului transnistrean și complică substanțial orice demers de soluționare politică durabilă.

În prezent, Federația Rusă menține pe teritoriul regiunii transnistrene aproximativ 20.000 de tone de muniții, alături de contingente militare și infrastructură asociată. Conform angajamentelor internaționale asumate, aceste muniții și trupele militare urmau să fie retrase complet și necondiționat de pe teritoriul Republicii Moldova până în anul 2002, în conformitate cu prevederile Tratatului privind Forțele Armate Convenționale în Europa (FACE) și cu Declarația finală a Summitului Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) de la Istanbul din 1999 ([OSCE 1999](#), 50-51). Cu toate acestea, procesul de retragere nu a fost finalizat. În anul 2007, Federația Rusă și-a suspendat participarea la Tratatul FACE, iar ulterior, a condiționat retragerea completă a munițiilor și trupelor sale de soluționarea politică a conflictului transnistrean. Această poziție contrastează cu cea a autorităților de la Chișinău, care susțin constant necesitatea retragerii totale și necondiționate a munițiilor și forțelor militare străine de pe teritoriul Republicii Moldova, ca premisă fundamentală pentru reglementarea conflictului ([Europa liberă 2018](#)).

O parte din armamentul convențional aflat, inițial, în regiune a fost retras de Federația Rusă în anii precedenți, însă există indicii potrivit cărora o parte a acestuia ar fi fost traficat și comercializat ilegal către diverse zone ale lumii, ceea ce ridică probleme suplimentare de securitate regională și internațională. În ceea ce privește capacitățile militare locale, forțele armate și paramilitare din regiunea transnistreană însumează aproximativ 16.000 de efective, organizate în patru brigăzi de infanterie motorizată, dislocate, în principal, în Tiraspol, Rîbnița și Dubăsari. Aceste structuri sunt dotate cu echipamente și tehnică militară de proveniență sovietică modernizată, incluzând aproximativ 18 tancuri, 107 vehicule blindate, 73 de piese de artilerie, 46 de instalații antiaeriene și 173 de sisteme antitanc. Componenta aeriană cuprinde elicoptere de tip Mi-8T, Mi-24 și Mi-2, precum și aeronave de tip An-2, An-26 și Yak-18. În mod oficial, Federația Rusă declară prezența în zonă a circa 1.200 de militari, în cadrul Grupului Operativ de Trupe Ruse. Totuși, în contextul conflictului din Ucraina, presa ucraineană a avansat estimări, potrivit cărora în regiunea transnistreană ar fi dislocați cel puțin 5.000 de militari ruși, ceea ce evidențiază discrepanțe semnificative între datele oficiale și evaluările alternative, amplificând preocupările privind transparența și stabilitatea securității regionale ([Cebotari 2023](#), 122-127).

Analiza amenințărilor externe generate de complexul militar-industrial al regiunii transnistrene nu poate fi separată de evaluarea cadrului legislativ și instituțional privind deținerea și circulația armelor în Republica Moldova. Astfel, securitatea națională este influențată nu doar de existența unor riscuri transfrontaliere și

geopolitice, ci și de capacitatea statului de a gestiona responsabil accesul cetățenilor la arme și muniții.

În Republica Moldova, cadrul normativ este reglementat prin *Legea privind regimul armelor și al munițiilor cu destinație civilă*, care stabilește dreptul de proprietate privată asupra armelor de foc și munițiilor aferente (Portal legislativ 2012). Conform datelor oficiale din „Registrul de stat al armelor”, sunt înregistrate aproximativ 69.400 de arme letale și neletale supuse autorizării. Din acest total, 396 de persoane juridice dețin 5.231 de arme, iar 55.464 de persoane fizice dețin 64.169 de arme, dintre care: 19.467 arme cu țeavă ghintuită, 41.932 de arme cu țeavă lisă, 2.770 de pistoale cu bile de cauciuc (Point 2015).

Potrivit celui mai recent raport al poliției, în anul 2024 în țară erau înregistrate 81,6 mii de arme – cu 9% mai mult decât în 2023. Astfel, conform datelor statistice, numărul locuitorilor Republicii Moldova care dețin arme de foc a crescut. Aproape 65.000 de persoane dețin arme în mod legal – cu 5% mai mult decât în anul 2024. Majoritatea acestor cetățeni au vârste cuprinse între 35 și 50 de ani, iar printre ei, se numără aproximativ 2.300 de femei (News Maker 2025). Aceste cifre ilustrează o realitate complexă: deși regimul legal este unul controlat, volumul total de arme aflate în circulație civilă este semnificativ, iar în condițiile unei crize sau ale unui conflict, această resursă poate deveni atât un factor de securitate, cât și unul de vulnerabilitate.

Un element problematic este faptul că, în situația declarării stării de urgență, de asediu sau de război, legislația națională nu prevede un regim special privind utilizarea armelor de către deținătorii legali. Cu alte cuvinte, legea actuală nu stabilește nici interdicții clare, nici reguli speciale pentru posesori, ceea ce poate genera incertitudine juridică și riscuri practice.

Această lipsă devine cu atât mai evidentă, dacă analizăm experiența Ucrainei. În contextul invaziei Federației Ruse, Kievul a adoptat „Legea cu privire la asigurarea participării civililor la apărarea Ucrainei” (Ligazakon 2022), care a creat un cadru normativ în baza căruia cetățenii voluntari au fost implicați organizat în rezistența armată. Republica Moldova, confruntată cu amenințarea directă reprezentată de complexul militar-industrial transnistrean și de riscurile traficului ilegal de arme, are nevoie de o abordare legislativă similară, adaptată realităților naționale.

Astfel, problema regimului armelor din Republica Moldova trebuie privită în corelație directă cu riscurile generate de complexul militar-industrial transnistrean. Dacă în regiunea transnistreană există un potențial de producere și de trafic ilegal de armament, în Republica Moldova există deja o bază civilă legală de arme aflate în circulație. În lipsa unei reglementări clare pentru situații de criză, se poate crea un scenariu în care armele legale devin sursă de insecuritate (prin pierdere de control, furturi, trafic secundar) sau, dimpotrivă, nu vor fi utilizate eficient ca resursă defensivă, atunci când securitatea națională o va cere.

În acest context, vom menționa următoarele recomandări suplimentare:

- *Completarea legislației privind regimul armelor* – introducerea unor prevederi clare referitoare la modul de utilizare a armelor de către persoane fizice și juridice, în situații excepționale (stare de urgență, asediu, război);
- *Crearea unui mecanism de integrare* a deținătorilor legali de arme în sistemul de apărare teritorială; un model inspirat din experiența ucraineană, dar adaptat cadrului național;
- *Consolidarea controlului asupra posesorilor de arme* – în paralel cu monitorizarea traficului transnistrean, este necesară o verificare periodică și riguroasă a respectării normelor de securitate de către cetățenii deținători de arme;
- *Educație și instruire civică* – organizarea de programe de instruire pentru deținătorii legali, pentru a reduce riscurile accidentale și pentru a pregăti un cadru responsabil de folosire a armelor.

Concluzii

Analiza complexului militar-industrial din regiunea transnistreană, împreună cu depozitarea masivă de muniții și armament convențional în zona Cobasna, evidențiază caracterul sistemic și multidimensional al riscurilor generate, care depășesc sfera strict militară și reclamă o abordare integrată: diplomatică, informațională, militară și economică (DIME).

Dimensiunea diplomatică

Din perspectivă diplomatică, persistența prezenței militare ruse și menținerea infrastructurii militar-industriale în afara controlului constituțional al Republicii Moldova constituie o încălcare continuă a angajamentelor internaționale asumate de Federația Rusă, inclusiv în cadrul OSCE și al regimului de control al armamentelor convenționale. Această situație subminează mecanismele multilaterale de securitate și afectează credibilitatea arhitecturii europene de control al armamentului. Consolidarea eforturilor diplomatice, internaționalizarea subiectului Cobasna și reactivarea formatelor de negociere, cu implicarea organizațiilor internaționale relevante rămân esențiale pentru reducerea riscurilor și pentru identificarea unor soluții durabile.

Dimensiunea informațională

În plan informațional, deficitul de transparență privind cantitățile, starea tehnică și tipologia armamentului stocat amplifică incertitudinea strategică și favorizează dezinformarea atât la nivel național, cât și regional. Lipsa accesului observatorilor internaționali și a datelor verificate creează un mediu propice manipulării percepțiilor de securitate și minimalizării riscurilor reale. Dezvoltarea unor mecanisme de comunicare strategică, sprijinite de expertiză științifică și evaluări independente, este necesară pentru fundamentarea deciziilor politice și pentru informarea corectă a populației în privința potențialelor consecințe umanitare și ecologice.

Dimensiunea militară rămâne cea mai vizibilă și imediată componentă a riscului. Stocarea unor volume semnificative de muniții convenționale, unele cu termen de

valabilitate depășit, precum și existența unor capacități de producție și de modificare clandestină a armamentului sporesc probabilitatea unor explozii accidentale sau deliberate. Scenariile analizate demonstrează că un astfel de eveniment ar putea avea efecte comparabile cu cele ale unui dezastru natural major sau cu cele ale folosirii unei arme de distrugere în masă, cu impact sever asupra populației civile și infrastructurii critice. În acest context, retragerea completă a trupelor străine, demilitarizarea regiunii și neutralizarea controlată a munițiilor reprezintă măsuri indispensabile pentru reducerea riscurilor militare.

Dimensiunea economică

Din perspectivă economică, un incident major în zona Cobasna ar genera costuri directe și indirecte extrem de ridicate, asociate distrugerii infrastructurii, contaminării terenurilor agricole, relocării populației și gestionării unei crize umanitare de amploare. Impactul ar depăși granițele Republicii Moldova, afectând lanțurile economice regionale și impunând cheltuieli semnificative pentru decontaminare și reconstrucție. În același timp, menținerea unui complex militar-industrial ilegal distorsionează mediul economic local și favorizează economii subterane și fluxuri ilicite de armament.

În ansamblu, cazul complexului militar-industrial din regiunea transnistreană ilustrează interdependența profundă dintre dimensiunile diplomatică, informațională, militară și economică ale securității. Gestionarea eficientă a riscurilor nu poate fi realizată prin măsuri sectoriale izolate, ci necesită o strategie coerentă, multidimensională, orientată spre prevenție, transparență și cooperare internațională. Integrarea cadrului DIME oferă Republicii Moldova un instrument analitic esențial pentru formularea unor politici publice coerente, orientate spre protejarea intereselor naționale și adaptate mediului de securitate regional.

În final, cazul regiunii transnistrene evidențiază necesitatea unor cercetări suplimentare privind interacțiunea dintre conflictele înghețate, complexele militar-industriale și securitatea națională, precum și dezvoltarea de politici specifice pentru prevenirea proliferării și detonării accidentale a armamentului convențional în regiuni sensibile.

Referințe

Britanica. 2025. "Military-industrial complex." <https://www.britannica.com/topic/military-industrial-complex>.

Cebotari, Svetlana. 2023. „Zona transnistreană a Republicii Moldova în contextul războiului din Ucraina.” *Conferința științifico-practică internațională „Teoria și practica Administrației Publice”* din 20 mai, 122-127. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/122-127_29.pdf.

Digi24. 2022. „Transnistria susține că au fost trase focuri de armă dinspre Ucraina asupra depozitului de muniții al armatei ruse de la Cobasna.” <https://www.digi24.ro/stiri/externe/transnistria-sustine-ca-au-fost-trasefocuri-de-arma-dinspre-ucraina-asupra-depozitului-de-munitii-al-armatei-ruse-de-la-cobasna-1919373>.

Dunne, J. Paul și Elisabeth Sköns. 2009. "The Changing Military Industrial Complex." <https://www2.uwe.ac.uk/faculties/BBS/BUS/Research/economics/The%20Changing%20Military%20Industrial%20Complex.pdf>.

Europa liberă. 2018. „Adunarea generală a ONU cere Rusiei retragerea completă și necondiționată a trupelor sale din Republica Moldova.” <https://moldova.europalibera.org/a/onu-moldova-rezolutie-retragerea-trupelor-ruse/29314184.html>.

Financial Times. 2025. "Russia wants to deploy 10,000 troops in Moldovan break away region, PM warns." <https://www.ft.com/content/c5a1faba-957c-4d5f-ac40-d126b643f07e>.

Fiveable. 2025. "Military-Industrial Complex." <https://fiveable.me/key-terms/apush/military-industrial-complex>.

Global initiative. 2024. "Global Initiative Against Transnational Organized Crime. Smoke on the Horizon — Trends in Arms Trafficking from the Conflict in Ukraine." <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2024/06/Smoke-on-the-horizon-trends-in-arms-trafficking-from-the-conflict-in-Ukraine-GI-TOC-June-2024.v3.pdf>.

Koistinen, Paul A.S. 1980. *The Military-Industrial Complex: A Historical Perspective*. New York: Praeger Publishers.

Ligazakon. 2022. „Legea cu privire la asigurarea participării civililor la apărarea Ucrainei.” <https://ips.ligazakon.net/document/view/T222114?an=1>.

Mintz, Alex. 1985. "The military-industrial complex. American concepts and Israeli realities." *Journal of Conflict Resolution* 29(4):623-639. https://www.researchgate.net/publication/249728096_The_Military-Industrial_Complex.

National Archives. 1961. "President Dwight D. Eisenhower's Farewell Address." https://www.archives.gov/milestone-documents/president-dwight-d-eisenhowers-farewell-address?utm_source=chatgpt.com.

NewsMaker. 2025. "В Молдове растёт число владельцев огнестрельного оружия." <https://newsmaker.md/ru/v-moldove-rastet-chislo-vladelczev-orujiya-sredi-nih-bolee-2-tys-jenshin>.

NUKEMAP. 2012. Aplicație utilizată pentru vizualizarea efectelor exploziilor armelor nucleare, creată de Alex Wellerstein. <https://nuclearsecrecy.com/nukemap/#:~:text=Note%20that%20you%20can%20drag%20the%20target,more%20about%20the%20nuclear%20past%20and%20present%2C>.

OSCE. 1999. „Declarația Summitului de la Istanbul 1999.” <https://www.osce.org/sites/default/files/f/documents/6/5/39569.pdf>.

_____. 2024. "OSCE strengthens Moldovan law enforcement's capacity to combat illicit trafficking, with a focus on small arms and light weapons." <https://www.osce.org/arms-control/577091>.

Oxford. 2001. *Dicționar de politică*. București. Univers Enciclopedic.

Peterka-Benton, Daniela. 2012. "Arms Trafficking in Transnistria: A European Security Threat?" <https://digitalcommons.montclair.edu/justice-studies-facpubs/79>.

Point. 2015. „Câți deținători de arme legale sunt în Republica Moldova.” <https://point.md/ru/novosti/obschestvo/catzi-detzinatori-legali-de-arme-sunt-la-moment-in-republica-moldova/?desktop=1>.

Portal legislativ. 2012. „Legea nr. 130 din 08.06.2012 privind regimul armelor și al munițiilor cu destinație civilă.” https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=17301&lang=ro.

Reaching critical will. 2025. ”Military-industrial complex.” <https://www.reachingcriticalwill.org/resources/fact-sheets/critical-issues/6738-military-industrial-complex>.

Roland, Alex. 2001. ”Delta of Power: The Military-Industrial Complex.” <https://history.duke.edu/books/delta-power-military-industrial-complex>.

Salisbury, Emma. 2024. ”Beyond the Iron Triangle: The Military-Industrial Complex as Assemblage” <https://eprints.bbk.ac.uk/id/eprint/53871/>.

Sartori, Paolo. 2006. ”La Transnistria chiave del Caucazo?” *Rivista italiana di Geopolitica* no. 6. Roma: L’Espresso. <https://www.limesonline.com/rivista/la-transnistria-chiave-del-caucaso-14611290/>.

Timpul. 2020. „Ce fel de muniții se află în depozitul de la Cobasna?” <https://timpul.md/articol/ce-fel-de-munitii-se-afla-in-depoziitul-de-la-cobasna-159067.html>.

Țăranu, Mariana. 2024. *Regiunea separatistă de la Tiraspol – entitate rusă la hotarul Uniunii Europene. Panorama postcomunismului în Republica Moldova*. București: Institutul Cultural Român.

Unimedia. 2022. „Pericolul de la Cobasna: În caz de deflagrație, puterea exploziei ar putea echivala cu cea a unei bombe atomice, aruncată pe Hiroșima.” <https://unimedia.info/ro/news/c310d0072e2328e4/pericolul-dela-cobasna-in-caz-de-deflagratie-puterea-exploziei-ar-putea-echivala-cu-cea-a-unei-bombe-atomicearuncata-in-hirosima.html>.

Vocabulary. 2025. ”Military-industrial complex.” <https://www.vocabulary.com/dictionary/military-industrial-complex>.